

cerede Minister, netop i Genhold til de samme Grunde som Maret iforveien, som saa nødvendigt at bevare de to Krudtværker og at understøtte det eneste private Krudtværk, vi have, og gjøre det istand til at fabricere prismatisk Krudt for vort svære Skjts, at han, naagtet han ingen Bevilling havde, laante Værket 12,000 Kr. paa de nævnte Vilkaar rentefrit imod denne Panteobligation. Maskinen blev anskaffet, og den anses for god og formaalstjenlig, men saa rammer tre Maaneder efter en frygtelig Ulykke vedkommende Værk, vedkommende Fabrikant, idet adskillige Krudtværker springe i Luften; de Herrer kjende jo Alle Glendigheden. Det var den 16de Mai 1882, tre Maaneder efter at den høitærede Minister paa de anførte Grunde havde laant Værket det nævnte Beløb og senere under 26de Januar havde forelagt her et Forslag til Bevilling til dette Viemed, og han fastholdt altsaa hele Tiden, medens vi vare samlede her ifjor, de samme Grunde. Den nævnte Maskine blev imidlertid skaanet ved Explosionen tilligemed adskillige andre Maskiner, saa at hele Ulykken kunde oprettes efter vedkommende Fabrikants Angivelse med 20,000 Kr. Han henvendte sig saa til den høitærede Marineminister, men den høitærede Marineminister havde ikke Penge hertil og afviste det altsaa; saa henvendte han sig til den høitærede Marineminister om et Forstud paa 3,000 Kr. paa en Leverance af 50 Centner Krudt, som Marineministeren havde bestilt, men ogsaa dertil sagde den samme Marineminister, som tre, fire Maaneder tidligere, altsaa før Ulykken, uden Bevilling havde laant den samme Mand 12,000 Kr., Nei! Han sagde, at han havde ingen Penge til at give et Forstud paa den nævnte Leverance umiddelbart efter Ulykken, og hvad sker da? Den høitærede Minister tager Spørgsmaalet under Overveielse, og i den samme Skrivelse stilles der Manden en Maanedstid efter Forslag om, at han afstaar den paagjældende Maskine og afhænder sine andre Maskiner. Der indledes saa Underhandlinger om, at han skal ophæve ikke blot al Forbindelse med Marinen, men at ogsaa hele hans Virksomhed som Fabrikant for Private fuldstændig skal nedlægges, for at man kunde flytte hele Krudtfabrikationen til Frederiksværk, idet der nemlig foruden Søofficerer var kommet Landofficerer i den blandede Kommission, og disse satte naturligvis Pris paa at faae Frederiksværk udviklet saaledes, som det i en Skrivelse blandt Bilagene til Betænkningen over Tillægsbevillingen for 1882 findes nærmere fremsat. Man forlanger, at den

vedkommende Fabrikant skal stille Forslag om de Betingelser, under hvilke han vil gaa ind paa at nedlægge hele Krudtværket og ganske ophøre at fabricere Krudt. Han stiller saadanne Forslag, og de findes at være for strenge, for dyre for Staten. Det vil jeg gerne antage. Men Sagen er, at den vedkommende Mand kunde efter sin hele Stilling, efter den Ulykke, der var sket, og de ham paadragne Forpligtelser til Private ikke stille andre Forslag; det maatte Enhver være vidende om. Det kunde han ikke gjøre, og hvad man ikke kan, det kan man ikke. Hans Forslag bleve altsaa afviste som urimelige, og saaledes standiede denne Sag med den Meddelelse fra Ministeren til Vedkommende, at al Krudtleverance til Marinen fra dette Værk vilde hermed ophøre, at dette Værk altsaa ikke mere kunde vente at faae nogen Leverance til Marinen. Nu ser jeg ikke rettere — og derfor har jeg stillet Forslaget for som en rent personlig Tilfredsstillelse at faae at se, hvorledes Staten kan optræde paa en høist forskjellig Maade i Tilfælde, der dog have en lignende Bestaffenhed — jeg ser ikke rettere, end at Ministeriet har benyttet eller dog taget Anledning af en vedkommende Mand overgaaet Ulykke, der vakte fortjent Medlidenshed og Medfølelse i vide Kredse, til at indtage til dette Værk en aldeles forskjellig Position fra den, Ministeriet et Par Maaneder iforveien og hele Tiden i de sidste 10 Aar har indtaget og faaet Rigsdagen til at gaa med til. Nu vil jeg sige, at dette Forslag er ikke stillet for paa nogen Maade at præjudicere det Spørgsmaal, om Staten bør billig afvikle sit Forhold til Donse Mølle. Det Spørgsmaal vedkommer os slet ikke her, thi det har vel været til spredt Forhandling, men jeg tror, at de Fleste af os maa sige, at det ikke er blevet saaledes drøftet, at vi kunne tage Bestemmelse derom endnu, og derfor blev da ogsaa et Forslag om Frederiksværk Krudtværk ved 3die Behandling af Finantsloven forfattet; men mit Forslag tilsigter paa den anden Side at værges os imod, at det skal lyffes Marineministeriet ved sit Forhold til Donse Krudtværk, saaledes som dette Forhold har udviklet sig siden Explosionen, at bringe dette Værk fuldstændig til Forfald og Standsning, saaledes at de, der nære Tvivl om det store Statsværk paa Frederiksværk, som Ministeren vil have istedetfor, ikke skulde have andet Valg f. Ex. til Efteraaret, end at følge Ministeren i hans Forslag om 100,000 Kr. til Værket, hvilket saa endda ikke vil blive det Eneste, som deraf vil følge. Mit Forslag foregriber altsaa ikke det Spørgsmaal, hvorvidt Marineministeren i 1882 har